

СЕРЕДОВИЩЕ НА ЗАНЯТТІ

Заняття, де учнів запрошують до активного навчання та критичного мислення, мають такі спільні риси (Mathews, 2003):

- 1) *Учителі й учні розподіляють між собою відповідальність за психологічний клімат на занятті.* Зокрема, учні можуть брати участь у створенні правил поведінки у класі. Учителі запрошують учнів узяти ініціативу в свої руки, наприклад, використовуючи деякі методи «кооперативного» навчання, коли кожному учневі доручається певна роль, виконання якої допомагає вчитися іншим учням.
- 2) *Учителі моделюють процес мислення та підтримують учнів, коли вони розповідають про свої стратегії мислення.* Учителі демонструють як можна мислити критично, коли вони на своїх уроках не висловлюють думки й ідеї так, начебто все, що виходить з їхніх вуст, є істиною в останній інстанції, а формулюють ідеї обережно, обґрунтовано та звертаючи увагу на певні умови, заохочують поважати різні точки зору. Учні влаштовують відкрите обговорення один із одним. Вони дізнаються не тільки про ідеї одне одного, а й про особистий хід міркувань – аргументування ідей. Учителі можуть ставити під сумнів висновки та знання як свої власні, так і інших людей, і заохочують учнів робити так само.
- 3) *Існує атмосфера пошуку й відкритості.* Учитель та учні використовують запитання високого рівня (тобто не просто «Що?», «Де?», «Коли?», а й «Чому?», «Що, якщо?», «Чому б не?»), аналізуючи проблему та приймаючи рішення. Учні виконують певні ролі під час занять/виконання завдань, коли на практиці застосовують різні види мислення: учні роблять припущення, збирають інформацію, організують її та ставлять під сумнів висновки. Учителі показують підопічним, як виконувати завдання в класі, та дають учням поради більше з метою корекції їхньої діяльності, ніж критики чи оцінки її.
- 4) *Учням надається підтримка, але тільки в необхідній формі та обсязі.* Учителі слідкують за тим, що учні засвоюють, і тим, як вони думають, досліджують і спілкуються у процесі навчання. Учні привчають відслідковувати власне навчання та поліпшувати свій рівень виконання роботи. Учителі варіюють ступінь керівництва учнями, надаючи їм все більше незалежності, коли стає зрозуміло, що вони до цього готові. Створюється таке навчальне середовище, де учні почуваються захищеними та вільними для випробування нових завдань і в якому навіть невдалі спроби можуть призвести до остаточного успіху.
- 5) *Навчальний простір побудовано таким чином, щоби зробити легкою та природною співпрацю та комунікацію учнів.* Традиційні класи нагадують місця для церемоній, де учні сидять рядами, як на аудієнції чи зборах, а вчитель сидить попереду; часто його стіл розміщується ще й на підвищенні, наче він священик або начальник. Якщо ви вважаєте, що те, про що учні розповідають є цікавим, і вони мають цим поділитись, обмінятись, то необхідно влаштувати класний простір таким чином, щоб дозволити їм розмовляти та працювати разом. Нижче показано кілька можливих шляхів улаштування простору у класі, які можуть допомогти учням взаємодіяти одним із одним (навчатись інтерактивно). Звичайно вибір того чи іншого шляху влаштування простору залежить від того, які меблі ви маєте у своєму класі. Наведені нижче схеми пропонують варіанти їх розташування.

А) Цей спосіб є найкращим для слухання вчителя, але не підходить для інтерактивного навчання учнів. Учителі, які хочуть, щоб учні розмовляли один із одним, уникають такого розташування меблів.

Б) Такий спосіб доцільний для роботи учнів у малих групах. Зважте, що вчитель не залишається нерухомим, коли відбувається групова активність, він чи вона рухається по кімнаті, спостерігаючи за групами, відповідаючи на запитання та пропонуючи допомогу.

В) Таке розташування ефективне для проведення класної зустрічі або дискусії. Зважте, що вчитель є одним із рівноправних учасників.

Г) таке розташування корисне, коли учні сидять за партами, на стільцях, що не рухаються (прикріплені до підлоги). Учні, які сидять обличчям до дошки, розвертаються та працюють через стіл із учнями, які сидять позаду.